

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 11ον - ΑΡΙΘ. 242

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1980

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

- Η θρονική έορτή του Πατριαρχείου Κωνσταντινου-πόλεως παρουσία ρωμαιοκαθολικής 'Αντιπροσω- πείας 2

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- Κύπρος : η Γενική Συνέλευσις τῶν 'Εκκλησιῶν Μέσης 'Ανατολῆς 3
- 'Η δραστηριότης του 'Ινστιτούτου "Άγιος Νικόλαος" του Bari 4
- Διαλέξεις περί 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καί θεολογίας εἰς τό Πανεπιστήμιον Βόννης 5
- Σύντομα Νέα 5

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- "'Η οίкуμενική καί οίкуμενιστική ἀποστολή του Οίкуμενικοῦ Πατριαρχείου" : ὁμιλία του Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου 6
- "'Η θεολογία εἰς τό Οίкуμενικόν Πατριαρχεῖον ἀπό του 1923 μέχρι σήμερα" : διάλεξις του καθηγητοῦ Βασιλείου Θ. Σταυρίδου 11

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 15

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΕΛΕΓΡ. ORTHODOXIA-GENÈVE * ΤΕΛ. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

'Η "'Επίσκεψις" ἐπιδιώκει νά ἐνημερώνη τοὺς ἀναγνώστας της περί τῆς ζωῆς τῶν 'Εκκλησιῶν. Δέν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευόμενας εἰδήσεις. 'Επιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις του περιεχομένου του Δελτίου μέ ἀπλήν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

- Ἡ θρονική ἐορτή τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως παρου-
σία ρωμαιοκαθολικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Τήν Κυριακήν, 30 Νοεμβρίου, ἐωρτάσθη εἰς Φανάριον μετὰ τῆς καθιερωμένης ἐπισημότητος ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, θρονική ἐορτή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου προέστη ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος περιβαλλόμενος ὑπό τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου, εἰς ταύτην δέ παρέστη, ἀφιχθεῖσα τό ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ἐκπροσωποῦσα τήν Α.Α. τόν Πάπαν Ἰωάννην-Παῦλον τόν Β'. Τῆς Ἀντιπροσωπείας προΐστατο ὁ Σεβ. Καρδινάλιος κ. Jean Willebrands, Πρόεδρος τῆς Γραμματείας διὰ τήν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν τοῦ Βατικανοῦ, μετεῖχον δέ οἱ πανοσιολ. πατέρες Pierre Duprey καί Elefterio Fortino, μέλη τῆς Γραμματείας ταύτης. Προηγουμένως, ἦτοι τό Σάββατον 29 Νοεμβρίου, ἡ ρωμαιοκαθολική Ἀντιπροσωπεία εἶχε προσέλθει εἰς τά Πατριαρχεῖα ἔνθα εἶχε γίνει ἐγκαρδίως δεκτὴ εἰς ἀκρόασιν ὑπό τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου, διεξαχθεισῶν ἐν συνεχείᾳ συνομιλιῶν μετὰ τῆς ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνο κ. Μελίτωνος Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τόν διάλογον μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τήν διάρκειαν τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας τῆς Κυριακῆς, τόν προσήκοντα λόγον ἐξεφώνησε, ἐντολῆ τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖος ἀναπτύξας τό θέμα : "Ἡ οἰκουμενική καί οἰκουμενιστική ἀποστολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου". Τά κύρια τμήματα τῆς ὁμιλίας ταύτης ἡ "Ἐπίσκεψις" δημοσιεύει κατωτέρω εἰς τήν στήλην αὐτῆς "Ὁρθόδοξος Θεολογία καί Ζωή". Μετὰ τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ ἡγούμενος

τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἀντιπροσωπείας, Σεβ. Καρδινάλιος κ. Jean Willebrands προσεφώνησε τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν προσωπικὸν μήνυμα τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα. Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἀντεφώνησεν ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ βήματος. Τὰ κείμενα τοῦ παπικοῦ μηνύματος καὶ τῶν ἀνταλλαγεῖσῶν προσφωνήσεων ἢ "Ἐπίσκεψις" θὰ δημοσιεύσῃ εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος τῆς.

Ἡ ρωμαιοκαθολικὴ Ἀντιπροσωπεΐα ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφουσα εἰς Ρώμην τὸ ἀπόγευμα τῆς ἐπομένης.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

- Κύπρος : ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς.

Τὴν 27ην Νοεμβρίου τρέχοντος ἔτους συνήλθεν εἰς Λευκωσίαν τῆς Κύπρου ἡ 3η Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς (C.E.M.O.), ἡ ὁποία ἡσχολήθη, ὡς καὶ αἱ προηγούμεναι, μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων μεταξὺ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς τόσον ἐπὶ τῶν θεολογικῶν ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τοὺς πιστοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων. Ὡς τοιαῦτα ἀναφέρομεν εἰδικώτερον : τὸ θέμα τῆς ἱερᾶς πόλεως τῆς Ἱερουσαλήμ, τὰς σχέσεις τῶν Χριστιανῶν πρὸς τοὺς Ἀραβας καὶ τοὺς Ἑβραίους, ἰδίως δὲ τὸ ὄξύ καταστάν πρόβλημα τῶν προσφύγων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγκαταλείπουν τὰς ἐστίας των διὰ πολιτικούς καὶ κοινωνικούς λόγους.

Εἰς τὴν Συνέλευσιν ἔλαβον μέρος ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Συμμετέσχον ἐπίσης καὶ ἐκπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν Κοπτικῆς, Ἀρμενικῆς, Ἰακωβιτικῆς, Ἀσσυριακῆς, ὡς καὶ τῶν Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐξεπροσωπήθη ὑπὸ παρατηρητῶν. Εἷς τῶν τριῶν προέδρων τῆς Συνελεύσεως ἦτο ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀντιο-

χείας κ. Ίγνάτιος ὁ Δ', παρέστησαν δέ, πλήν τούτου, ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσάνθος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρθαγένης κ. Παρθένιος, ὁ Καθηγητής Todor Sabev, βοηθός Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Π.Σ.Ε., κ.ἄ.

- Ἡ δραστηριότης τοῦ Ἰνστιτούτου "Ἅγιος Νικόλαος" τοῦ Bari.

Ἀπό τοῦ 1969 λειτουργεῖ εἰς τὴν πόλιν Bari τῆς Νοτίου Ἰταλίας τὸ Ἰνστιτούτον "Ἅγιος Νικόλαος", τὸ ὁποῖον εἰδικεύεται εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἑλληνο-βυζαντινῆς πατερικῆς θεολογίας θεωρουμένης, κυρίως, ἀπὸ τῆς προοπτικῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Τὸ Ἰνστιτούτον τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου "pro tempore" τοῦ Bari, ἀποτελεῖ δέ τμῆμα τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτου τοῦ Ποντιφικανοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης τοῦ Τάγματος τῶν Δομηνικανῶν. Τὸ Ἰνστιτούτον παρέχει πτυχίον πανεπιστημιακῶν σπουδῶν (Licence, Master theol.) διδακτορικὸν δίπλωμα ὡς καὶ διπλώματα εἰδικεύσεως εἰς τὴν βυζαντινολογίαν καὶ τὸν οἰκουμενισμόν. Ὁ κύριος στόχος του εἶναι "ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψις τῆς ἑκκλησιολογίας τῆς κοινωνίας" ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς κοινῆς χριστιανικῆς παραδόσεως, ἰδιαιτέρως δέ τῆς ἀνατολικῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προωθήσεως τῆς ἐπανενώσεως τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῆς παραδόσεως ἐκάστης". Ἀποβλέπει ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστῇ τόπος διεκκλησιαστικῆς συναντήσεως ἐρευνητῶν τῆς ἑλληνοβυζαντινῆς πατερικῆς καὶ οἰκουμενικῆς θεολογίας, ὡς τοιοῦτο δέ εἶναι ἀνοικτὸν τόσον εἰς κληρικούς ὅσον καὶ εἰς λαϊκούς ἀνεξαρτήτως ὁμολογίας. Τὰ μαθήματα ἐκάστου ἀκαδημαῖου ἔτους ἄρχονται κατὰ Ὀκτώβριον. Πέντε σπουδασταὶ ἐξ Ἑλλάδος καὶ Γιουγκοσλαβίας ἔχουν ἤδη τύχει ὑποτροφιῶν σπουδῶν. Τὸ Ἰνστιτούτον ἐκδίδει ἰδιαίτερον περιοδικόν.

- Διαλέξεις περί Όρθοδόξου Έκκλησίας καί θεολογίας εΐς τό Πανεπιστήμιον Βόννης.

Διά τέταρτον κατά σειράν εξάμηνον συνεχίζονται εΐς τό Πανεπιστήμιον Βόννης, Δυτικῆς Γερμανίας, αΐ διαλέξεις περί Όρθοδόξου Έκκλησίας καί θεολογίας. Αΐται λαμβάνουν χώραν υπό τήν αίγίδα τοϋ Studium universale καί τών θεολογικῶν Σχολῶν, ὀργανοϋνται δέ υπό τοϋ κ. Θεοδώρου Νικολάου, Καθηγητοϋ τοϋ έν λόγῳ Πανεπιστημίου. Κατά τό τρέχον εξάμηνον ὠμίλησεν ὁ Αΐδεσιμολ. Καθηγητής Dumitru Staniloae (Βουκουρέστι), τήν 11ην Νοεμβρίου 1980 μέ θέμα : "Τό πνεϋμα τῆς Όρθοδοξίας", καί τήν 9ην Δεκεμβρίου 1980 θά ὀμιλήσῃ ὁ Καθηγητής κ. Κωνσταντίνος Καλοκύρης (Θεσσαλονίκη), μέ θέμα "Τό περιεχόμενον τῆς ὀρθοδόξου εΐκονογραφίας".

- Σύντομα Νέα.

- Ἡ "Έθνική (Βελγική) ρωμαιοκαθολική Έπιτροπή διά τόν οΐκουμενισμόν" ὠργάνωσεν εΐς Namur, τήν 22αν Νοεμβρίου τρ.ἔ., τήν 14ην Γενικήν Συνέλευσιν αΐτῆς, κατά τήν ὀποίαν ἐξητάσθη τό θέμα : "Αΐ συγκεκριμέναι μορφαί τῆς άσκήσεως τῆς αΐθεντίας τῆς διδασκαλίας εΐς τάς Έκκλησίας ἐπί τῶν ἡμερῶν μας". Έξ ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἔλαβον μέρος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βελγίου κ. Αΐμιλιανός, ὁ Θεοφιλ. Έπίσκοπος Άπολλωνιάδος κ. Παντελεήμων (Οΐκουμενικόν Πατριαρχεΐον), ὁ Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Βρυξελλῶν κ. Βασίλειος (Πατριαρχεΐον Μόσχας) κ.ά.

- Κατά τό άκαδημαΐκόν ἔτος 1980/81 ὁ Καθηγητής Suttner, μέλος τοϋ ἐρευνητικοϋ Ίνστιτούτου τῆς Βιέννης Pro-Oriente, θά δώσῃ σειράν διαλέξεων μέ θέμα τόν οΐκουμενικόν διάλογον τῶν Έκκλησιῶν Όρθοδόξου καί Ρωμαιοκαθολικῆς ἐπ'εΐκαιρία τοϋ άρξαμένου μεταξύ των εΐς Ρόδον ἐπισήμου θεολογικοϋ διαλόγου.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

- "Ἡ οἰκουμενική καί οἰκουμενιστική ἀποστολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου" : ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου.

Ὁμιλῶν κατὰ τήν θρονικήν ἑορτήν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖος ἀνέπτυξεν, ὡς ἀνεγράφη ἀνωτέρω, τό θέμα : "Ἡ οἰκουμενική καί οἰκουμενιστική ἀποστολή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου". Ἐκ τῆς ὁμιλίας ταύτης παραθέτομεν τό κεντρικόν τμήμα :

"Παναγιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Φιλέορτοι Χριστιανοί,

Σήμερον, ὅτε ἡ σεβασμία Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἀγει τήν ἐπέτειον τῆς θρονικῆς τῆς ἑορτῆς, εἶναι εὐκαιρον καί δικαιολογημένον νά ἀνατρέξωμεν, ἔστω καί ἀκροθιγῶς, εἰς τήν ἱστορίαν τῆς. Διότι τήν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, τήν ἱστορίαν μας, οὐδ' ἐπί στιγμὴν πρέπει νά λησμονῶμεν, ἀλλ' ἀντιθέτως νά τήν μελετῶμεν εἰς βάθος καί εἰς πλάτος, διὰ νά ἀρυώμεθα πολύτιμα διδάγματα ἐξ αὐτῆς καί νά συνειδητοποιῶμεν ἡμεῖς οἱ σήμερον ζῶντες ἀφ' ἐνός μὲν τό προνόμιον πού ἔχομεν νά ἀνήκωμεν εἰς τοιαύτην ἱστορικήν καί ἑνδοξον Ἐκκλησίαν, ἀφ' ἑτέρου δέ τό χρέος καί τήν εὐθύνην μας διὰ τήν ἀξίως τοῦ παρελθόντος συνέχισιν τῆς ἱστορίας τῆς.

Καί λοιπόν, ἡ τοπική Ἐκκλησία τήν ὁποίαν ἐθεμελίωσεν εἰς τήν πόλιν ταύτην Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος ἔζησε καί ἠύξηθη σεμνοπρεπῶς ὑπό τόν Ἡρακλείας Ἐπίσκοπον, μέχρις ὅτου ἤρchiσε νά ἀποικτᾷ μείζονα σημασίαν καί κῦρος καί σπουδαιότητα μετά τήν ἀνύψωσιν τῆς ἑδρας τῆς εἰς πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐπέρασεν ἕκτοτε ἡμισυ αἰῶνος καί ἡ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συνελθοῦσα Β' Οἰκουμενική Σύνοδος, τῆς ὁποίας τήν 1600ῆν ἐπέτειον θά ἑορτάσωμεν κατὰ τό προσεχές ἔτος, ὥρισεν ὅπως ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπος ἔχη τά πρεσβεῖα τῆς τιμῆς ἀμέσως μετά τόν Ἐπίσκοπον Ρώμης, διὰ τό εἶναι αὐτήν Νέαν Ρώμην (κανών γ'). Καί ἤλθον ἀργότερον ἄλλαι Σύνοδοι Οἰκουμενικαί, ὅπως ἡ τῆς γείτονος Χαλκηδόνος καί ἡ ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτη, αἱ ὁποῖαι ἐπεκύρωσαν τήν τάξιν τῆς τιμῆς τοῦ Ἐπισκόπου τῆς βασιλίδος. Καί ὅχι μόνον τήν τάξιν τῆς τιμῆς, ἀλλά καί τό δικαίωμα νά δέχεται ἐκκλητήτους ἀπό ὅλην τήν Χριστιανικήν Ἀνατολήν. Ἰδιαιτέρως μετά τό Σχίσμα Δύσεως-Ἀνατολῆς ἡ Κωνσταντινούπολις ἀνεγνωρίσθη ὡς ἡ πρώτη ἑδρα τῆς Ὀρθοδοξίας. "Αἱ ὑποθέσεις πᾶσαι τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τόν τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Θρόνον ἀναφέρονται, καί παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποφάσεις λαμβάνουσι, ὡς τὰ ἴσα πρεσβεῖα κατὰ τοὺς κανόνας ἔχοντος τῆς παλαιᾶς Ρώμης", λέγει τὸ Μέγα Νομικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (Δ.Γ. Ἀποστολο-πρύλου, τὸ Μέγα Νομικόν, Ἀθήνα 1978, σσ.45-46).

Οἱ Πατέρες θεσπίζοντες τὰ προνόμια αὐτὰ δέν ἐδημιούρ-γησαν νέον δίκαιον, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπεκύρωσαν τὸ "ἀρχαῖον ἔθος", διαμορφώθεισαν καί ὑπάρχουσιν περὶ τὸν Θρόνον τοῦτον κατάστα-σιν, ὀφειλομένην εἰς τὴν ἀποστολικότητά του, τὴν ἱεραποστολικὴν του δραστηριότητα, τὴν πολιτικὴν σπουδαιότητα τῆς ἕδρας του καὶ ἄλλους ἱστορικοὺς καὶ κανονικοὺς λόγους. Ἐνεκα ὄλων αὐτῶν, ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ δικαιοδοσία τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐνωρὶς διεσκέλισε τὰ ὄρια τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ ἐπεξετάθη εἰς χώρας καὶ ἔθνη, εἰς τὰ ὅποια μὲ τὸ ἱεραποστολικὸν κήρυγμά της, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἱδρυτοῦ της, μετέδωκε τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰς ὑψηλὰς ἀξίας τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, ἀναδειχθεῖσα Μήτηρ αὐτῶν Ἐκκλησία.

Σύγχρονος διαπρεπῆς Ἱεράρχης, ἐκφράζων τὸν θαυμασμόν του, ὡς λέγει, πρὸς τὴν ἀμίμητον οἰακοστροφίαν, τὴν διοικητικὴν δεξιότητα, τὴν ἡρεμον, συνετήν, ἀλλὰ καὶ σταθεράν ἀντιμετώπισιν τῶν πολυειδῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων διὰ τῶν ἐκάστοτε Οἰκουμε-νικῶν Πατριαρχῶν καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς Συνόδου, προσθέτει ὅτι ἡ ἐπιρροή των εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς ἐκάλυψε τὸν γεωγραφικὸν χῶρον ἀπὸ Ἀφρικῆς μέχρι Βορείου Ρωσσίας καὶ ἀπὸ Λιθουανίας μέχρι τοῦ βάρους τῆς Ἀνατολῆς (Παντελεῆμονος, Μητροπολίτου Κορίνθου, Κλείς Ὁρθοδόξων Κανονικῶν Διατάξεων, Ἀθήναι 1979, σ.ιβ').

Ἀλλὰ, πλὴν τῶν Συνόδων καὶ οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες ἐτίμησαν καὶ ἐξύψωσαν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς "τὴν Ἀγιωτάτην Μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς εὐδαίμονος Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἡμετέραν πάντων Μητέρα, ἣτις κεφάλαιόν ἐστι τῶν ἄλλων ἀπασῶν Ἐκκλησιῶν" (Ἰουστινιάνειος Κῶδιξ 1.2.24).

Μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Πόλεως ὁ Πατριάρχης τῆς ἀνεγνω-ρίσθη καὶ ὡς ἐθνάρχης καὶ κηδεμὼν ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὅποιοι ἔζων εἰς τὰ ὄρια τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὅταν δέ τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἦσαν πολλαχῶς ἐμπερίστατα, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔφερεν ἐπὶ αἰῶνας τὸ βάρος τῆς μερίμνης καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων νὰ ἀναγνωρίζεται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς, διὰ μέσου τῆς τεταραγμένης ἱστορίας της, ὥφειλε τὴν σωτηρίαν της εἰς τὴν πάντοτε συνετήν ἐνέργειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (D.P. Dumont, Note d'ecclésiologie orthodoxe autour d'une autorité, Irénikon 22(1949) 308).

Ἡ Ἐκκλησία αὐτή, ἔπειτα, διὰ τῶν θεολόγων της καὶ τῶν μοναχῶν της προσέφερεν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς ὀλόκληρον τὸν Χριστιανισμόν, εἰς τὸν πολιτισμόν, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει. Οἱ Χρυσόστομοι καὶ οἱ Στουδίται καὶ οἱ Ναζιανζηνοὶ καὶ οἱ Φώτιοι καὶ οἱ Κύριλλοι καὶ Μεθόδιοι δέν ἀνήκουν μόνον εἰς αὐτήν, ἀλλ' εἰς ὄλους.

Ἄλλ' ἡ ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δέν εἶναι ἱστορία μουσειακὴ. Εἶναι ζῶσα ἱστορία, διότι ἡ παράδοσις συνεχι-

ζεται. Καί αἱ προνομίαι τοῦ θρόνου συνεχίζονται καί ἡ εὐθύνη του συνεχίζεται. Γράφει ἔμπειρος συνδιοικητής αὐτοῦ, ὅτι ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος "ἰδιαζόντως σήμερον μένει στερρῶς προσκεκολλημένος καί ἀπολύτως ἀφωσιωμένος εἰς τήν οἰκουμενικήν αὐτοῦ ἀποστολήν, ὅπως μή παύσῃ ἀσκῶν τήν, ἣν κέκτηται, κανονικήν ἐξουσίαν ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς ἐν ἀδελφικῇ συλλογικότητι ἐκφραζομένης ἐννοίας τῆς διακονίας" (Μαξίμου, Μητροπολίτου Σάρδεων, Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ, Θεσσαλονίκη 1972, σσ.352-353).

Ὅταν κατά τόν ΣΤ' αἰῶνα οἱ κληρικοί τῆς Ἀντιοχείας ἀπένειμαν διά πρώτην φοράν τόν τίτλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ εἰς τόν Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην Β' τόν Καππάδοκα, δέν ἐφαντάζοντο ἀσφαλῶς τότε πόσον θά ἐνηρμονίζετο ὁ τίτλος οὗτος πρός τήν ὅλην ἀποστολήν καί δρᾶσιν τῶν διαδόχων τοῦ Ἰωάννου. Κατά τόν ἴδιον αἰῶνα ὁ τίτλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ καθιερώθη καί ἐπισήμως ἐπί συνόδου εἰς τόν Πατριάρχην τῆς πόλεως ταύτης καί ἔκτοτε μένει ἐν χρήσει μέχρι τῆς σήμερον. Ὅχι δέ ἡμεῖς ἐδῶ, ἀλλά ἄλλοι ἀλλαχοῦ ἀνεγνώρισαν καί διεκήρυξαν ὅτι τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἐδικαίωσε πλήρως τόν τίτλον τῆς οἰκουμενικότητος.

Ἀδελφοί μου,

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ὡς ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι ὄχι μόνον ὁ σύνδεσμος μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλά εἶναι καί ὁ συνδετικός κρῖκος μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως. Εἶναι τό Μέγα Μοναστήρι, εἰς τό ὁποῖον, κάτω ἀπό τήν σικιάν τῆς σεμνῆς Παμμακαρίστου, ἀναπέμπονται ἀδιαλείπτως αἱ προσευχαί πρός τόν ἄρχοντα τῆς εἰρήνης "ὑπέρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἀγίων τοῦ θεοῦ Ἐκκλησιῶν καί τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως". Καί ἀκόμη, εἶναι κέντρον ὄχι μόνον προσευχῆς, ἀλλά καί ἐργασίας καί προσφοῶς ὑπέρ τῆς καταλλαγῆς καί τῆς ἐνώσεως. Ἀνεκαθεν. Καί πρός ὅλας τάς κατευθύνσεις. Πρός τήν Διαμαρτύρησιν ἤδη ἀπό αἰώνων, πρός τοὺς Ἀγγλικανούς, πρός τοὺς Παλαιοκαθολικούς, πρός τάς Μεταχρησθονίους Ἐκκλησίας, πρός τήν Ρώμην. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει (Στῆβεν Ράνσιμαν, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν αἰχμαλωσίᾳ - Μετ. Ν. Παπαρρόδου - τομ. Β', Ἀθήνα 1979, σ. 426 ἔξ.) ὅτι καί κατά τοὺς αἰῶνας τῆς φαινομενικῶς τελείας διακοπῆς τῶν σχέσεων Πρεσβυτέρας καί Νέας Ρώμης, Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι εἶχον ἐπικοινωνίαν καί ἐπαφάς καί ἀλληλογραφίαν καί ἀνταλλαγὴν δώρων μέ τοὺς ἀδελφούς των ἐν Ρώμῃ. Διονύσιος ὁ Β', Μητροφάνης ὁ Γ', Ἱερεμίας ὁ Β', Ραφαήλ ὁ Β', Νεόφυτος ὁ Β', Τιμόθεος ὁ Β', Γρηγόριος ὁ Δ', Κύριλλος ὁ Β', Ἀθανάσιος ὁ Γ', Ἰωαννίκιος ὁ Β', καί ἄλλοι ἀποτελοῦν ὡς τόσα παραδείγματα Πατριαρχῶν, ἐμπορουμένων καί ἐκφραζόντων τόν πόθον τῆς Ἐκκλησίας των πρός ἐξεύρεσιν τρόπων συνεννοήσεως καί καταλλαγῆς μέ τό Πατριαρχεῖον τῆς Δύσεως. Τά ἀνάλογα παραδείγματα Ἱεραρχῶν τοῦ θρόνου δέν εἶναι ὀλιγώτερα. Δέν ἐλλείπουν ἐκ τῆς ἱστορίας καί παραδείγματα στενῆς ἐπικοινωνίας καί συνεργασίας Ἀγίου Ὄρους καί Ρώμης.

Νά ἀναφέρωμεν συγκεκριμένους περιπτώσεις :

1. Καθολικοί μοναχοί ἀπό τό Ἀμάφι τῆς Ἰταλίας ἐγκατεστάθησαν καί ἐμόνασαν ἐπί δεκάδας ἐτῶν εἰς τό Ἅγιον Ὄρος.

2. Κατά τόν 17ον αἰῶνα ὁ Ἡγούμενος τοῦ Βατοπεδίου Ἰγνάτιος ἐπεσκέφθη τήν Ρώμην καί ἐζήτησεν ἐκεῖθεν διά νά ἔλθῃ καί ἰδρῦση σχολήν εἰς τό Ἅγιον Ὄρος διά τήν μόρφωσιν τῶν μοναχῶν. Ὁ ἱερεὺς, ὁ Νικόλαος Ρότσι, ἦλθε καί ἡ σχολή ἰδρύθη ἐν Καρυαῖς καί ἐλειτούργησεν ἐπί ἑξαετίαν, ἕως ὄτου πολιτική ἐπέμβασις, μή ἐπιθυμοῦσα τοιαύτας ἐπαφάς, ἀπεμάκρυνε τήν Σχολήν εἰς Θεσσαλονίκην.

3. Κατά τόν ἴδιον αἰῶνα ἡ Ἱερά Κοινότης ἔγραψε πρὸς τήν Ρώμην ἐρωτῶσα ἐάν θά ἦτο δυνατόν νά διατεθῇ μία Ἐκκλησία διά τήν χρῆσιν τῶν ἐπισκεπτομένων τήν Ρώμην Ἀθωνιτῶν μοναχῶν. Εἰς ἀντίδοσιν, οἱ Ἀγιορεῖται προσεφέροντο νά διαθέσουν Σκήτην διά τήν χρῆσιν Βασιλειανῶν μοναχῶν ἀπό τῆς Ἰταλίας.

Βεβαίως ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξος Ἀνατολή εἶχε καθ' ὅλους ἐκείνους τοὺς χρόνους καί ἀφορμὰς στενοχωριῶν ἐκ τῆς Δύσεως καί λέγομεν τοῦτο, διότι πιστεύομεν ὅτι ἡ ἀγάπη δέν σημαίνει ἀποφυγὴν κριτικῆς ἢ συγκάλυψιν τῶν λαθῶν. Ὅμως ὁ πόθος τῆς ἐπουλώσεως τοῦ σχίσματος εἰς τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἦτο ἰσχυρότερος τῶν στενοχωριῶν μας ἐκείνων.

Ἄλλ' ἐάν ταῦτα ἐγίνοντο τότε, ὄντως "εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν ἐπεφυλάχθη νά ἀκούσωμεν, ὡς δέν ἔχει ἀπὸ αἰῶνων ἀκουσθῆ, τήν 'οἰκουμενικὴν' φωνήν, ἣτις ὀμιλεῖ ἐκ νέου μέ τήν παρουσίαν καί τήν δύναμιν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου" (Lev Gillet, Ἡ ἐνεστῶσα πνευματικὴ σημασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ὁρθοδοξία 29 (1954) 417).

Ἡ οἰκουμενιστικὴ δραστηριότητα τοῦ θρόνου τούτου κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν συμπύκνωσιν τῶν ἐπαφῶν, τήν ἄρσιν παρεξηγήσεων, τήν ἀλλαγὴν τοῦ κλίματος. Δι' ἀποφάσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ συγκληθεισῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων ἤρχισαν θεολογικοὶ διάλογοι σχεδόν μέ ὅλας τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καί Ὁμολογίας, ἐν ἀμοιβαίῳ ἀγάπῃ καί σεβασμῷ. Καί ὁ ἀπώτερος στόχος; "Ἴνα τό αὐτό λέγωμεν πάντες, καί μή ἦ ἐν ἡμῖν σχίσματα, ὧμεν δέ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καί ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ", διότι οὐ "μεμέρισται ὁ Χριστός" (Α' Κορ. 1, 10 καί 13). Ἰγνάτιος ὁ μαθητὴς τοῦ μαθητοῦ τῆς ἀγάπης ἔγραφε πρὸς τοὺς Φιλαδελφεῖς : "ὡς τέκνα φωτός, ἀληθείας, φεύγετε τὸν μερισμὸν τῆς ἐνότητος" (II. ΒΕΠ 2, 307).

Σήμερον ἀκριβῶς συμπληροῦται ἔτος ἀπὸ τῆς πρὸς Σέ, Παναγιώτατε, καί τὸν θρόνον Σου ἀδελφικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀγιωτάτου Πάπα Ἰωάννου Παύλου τοῦ Β'. Ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ Πανσέπτου τούτου Ναοῦ ἀντηχοῦν εἰσέτι οἱ λόγοι του, ἐξαίροντος τοὺς ἰδιαιτέρους δεσμούς ἀδελφότητος καί οἰκειότητος καί τήν στενὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας του καί τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἐκφράζοντος τήν ἀνυπομονησίαν του διά τήν ἐνότητα καί τήν σταθερὰν ἐλπίδα διά τήν ἐναρξιν μιᾶς νέας ἐποχῆς.

Δι' ἡμᾶς καί διὰ πάντα καλόπιστον παρατηρητήν, ἡ ἐπίσκεψις ἐκείνη ἦτο μία ὑψηλή ἔκφρασις ἀναγνωρίσεως τῆς οἰκουμενιστικῆς ἀποστολῆς καί προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ καί τῷ καθόλου Χριστιανισμῷ.

Εἰς τό μέσον τοῦ διαρρεύσαντος ἕκτοτε ἔτους καί μέ τούς καλυτέρους τῶν οἰωνῶν ἤρχισεν ὁ θεολογικός διάλογος μεταξύ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καί ἤρχισε μέσα εἰς τήν γαλήνην, τήν κατάνυξιν καί τήν ἱερότητα τῆς Πάτμου. Μέ σεμνότητα καί ἀπλότητα. Μέ πίστιν καί φόβον Θεοῦ. "Μέ ὄλην ἐκείνην τήν ἡσυχίαν, ἥτις εἶναι χαρακτηριστική τῶν ἰσχυροτάτων ἔργων τοῦ Θεοῦ" (Π.Ν. Τρεμπέλα, Ἐπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1954, σ.74). Καί τώρα πού ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐκάμαμεν τήν ἀρχήν καί θά συνεχίσωμεν τό ἔργον τοῦ διαλόγου μέ τάς ἀσθενεῖς ἀνθρωπίνας δυνάμεις μας, θά ἔλθῃ ἀσφαλῶς νά θεραπεύσῃ τά ἀσθενῆ καί νά ἀναπληρώσῃ τά ἐλλείποντα ἢ θεία Χάρις, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τό ὁποῖον, κατά τόν φωστῆρα τῆς Καισαρείας, "ἀρχιτεκτονεῖ Ἐκκλησίαν Θεοῦ" (Εἰς Ἡσαΐαν 3, PG 30, 289D). Πιστεύομεν ἀπολύτως εἰς τήν συναρωγὴν τοῦ Θεοῦ, διότι "ὅταν ἡμεῖς ἀρξώμεθα, ὅταν τό θέλειν παράσχωμεν, τότε καί αὐτός πολλάς δίδωσιν ἡμῖν τῆς σωτηρίας τάς ἀφορμάς" (Ἰ. Χρυσόστομος - παρά Τρέμπελα ἔνθ. ἄν.).

Καί σήμερον, μετά ἓνα ἔτος, εἶναι καί πάλιν παρῶν ἐν μέσῳ ἡμῶν ὁ ὑψηλός ἐπισκέπτῃς τοῦ παρελθόντος ἔτους διὰ τῆς σεβασμίας Ἀντιπροσωπείας του. Καί ἡ ἱστορία τῆς νέας ἐποχῆς συνεχίζεται."

Καί συνεπέρανε :

"Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον θά ἐξακολουθήσῃ νά εἶναι ὄχι ὑπερεκκλησία, οὔτε ὑπερεξουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' Ἐκκλησία κατά τήν ἐκκλησιολογικὴν ἀξίαν καί ἔννοιαν τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, Ἐκκλησία ἐν τῇ Ἀνατολῇ σύνδεσμος μεταξύ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί συντονιστῆς τῶν ἐνεργειῶν των καί φορεὺς τῆς κοινῆς δράσεώς των καί κέντρον οἰκουμενικῆς διακονίας καί προσευχῆς."

"Η θεολογία εις τό Οίκουμηνικόν Πατριαρχεΐον από τοϋ 1923 μέχρι σήμερα" : διάλεξις τοϋ καθηγητοϋ Βασιλείου Θ. Σταυρίδου.

Κατόπιν προσκλήσεως από μέρος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοϋ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ κ. Βασίλειος Θ. Σταυρίδης, καθηγητῆς τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὴν Ἱεράν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἔδωσε διάλεξιν τὴν 18ην Νοεμβρίου 1980, εἰς τὴν προσκαλέσασαν αὐτόν Πανεπιστημιακὴν Σχολὴν με θέμα "Ἡ θεολογία εἰς τό Οίκουμηνικόν Πατριαρχεΐον. Σύγχρονος Ἱστορία, από τοϋ 1923 μέχρι τῆς σήμερα".

Εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν, ὁ ὁμιλητῆς ἀνέπτυξε δύο τινά :

1. Τὰ βασικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τό θέμα.
2. Τὴν ἐξέλιξιν τῆς Θεολογίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως διὰ μέσου τῶν αἰῶνων.

Ὡς πρὸς τό πρῶτον σημεῖον τῆς Εἰσαγωγῆς, ὁ ὁμιλητῆς ὑπεγράμμισεν ὅτι τὰ βασικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνθέτουν τό θέμα, εἶναι τρία :

α) Τό Οίκουμηνικόν Πατριαρχεΐον, ὑπό τὴν τριπλὴν αὐτοῦ ἔννοιαν, ἥτοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεῖ ἰδιαιτέραν γεωγραφικὴν περιοχὴν, τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, με τὸν εὐρύν γεωγραφικόν αὐτοῦ χῶρον, καί τοϋ Οίκουμηνικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ διαφυλάσσοντος τὰ πρεσβεῖα τιμῆς ἐντός τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) Ἡ θεολογία, ὑπό τὴν ἔννοιαν τῆς ἰδιαιτέρας ἐπιστήμης.

γ) Ὁ χρονικός παράγων, 1923 μέχρι σήμερα.

Τό δεύτερον σημεῖον τῆς Εἰσαγωγῆς, ἥτοι ἡ ἐξέλιξις τῆς θεολογίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἐξητάσθη εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἐξῆς δύο ὑποδιαίρέσεων :

α) Ἀπό τῶν ἀρχῶν μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (-1453).

β) Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας (1453-1923).

Ἐξητάσθησαν ἐνταῦθα συντόμως αἱ περίοδοι, τὰ κέντρα, οἱ φορεῖς, τὰ μέσα ἢ ὄργανα, τὰ αἷτια, οἱ παράγοντες καί τὰ χαρακτηριστικά τῆς θεολογίας ταύτης. Ἡ θεολογία εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τοὺς αἰῶνας Δ'-Η', ὀνομαζομένη καί Πατερική, ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν πρωτοτυπίαν, ἡ βυζαντινὴ θεολογία, κατὰ τοὺς αἰῶνας Θ'-ΙΕ', φέρει ἕν πνεῦμα παραδοσιαρχίας με τάσιν τινὰ πρωτοτυπίας, ἐνῶ μετὰ τὴν ἄλωσιν χαρακτηρίζεται ἀπό τὴν προσκόλλησιν πρὸς τοὺς Πατέρας καί τὴν Παράδοσιν. Ἀναφερόμενος εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον, ὁ ὁμιλητῆς εἶπε χαρακτηριστικῶς τὰ ἀκόλουθα :

"Τὴν βυζαντινὴν θεολογικὴν παρακαταθήκην, ἀλλὰ καὶ τὴν πολύτιμον θετικὴν προσφορὰν, μέσα εἰς τὸ ἀνάλογον περιβάλλον καὶ τὰς καιρικὰς συνθήκας τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνων, μετεβίβασαν ὡς κληρονομίαν αἱ αἰῶνες ἀπὸ τοῦ ΙΕ' μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Κ' τοιούτου".

Τὸ κύριον θέμα τῆς διαλέξεως, ἦτοι "Ἡ θεολογία εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Σύγχρονος Ἱστορία, ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι τῆς σήμερον", ἐξητάσθη εἰς τέσσαρα κεφάλαια :

1. Τὰ θεολογικὰ ἱδρύματα κ.λπ.
2. Τὸ ἀνθρώπινον ὕλικόν.
3. Ἡ θεολογικὴ προσφορὰ.
4. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς.

1) Τὰ θεολογικὰ ἱδρύματα κ.λπ. : Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διαθέτει σήμερον εἰς τὸ κέντρον καὶ εὐρύτερον διάφορα θεολογικὰ ἱδρύματα, τὰ ὅποια ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπηρετοῦν τὴν θεολογίαν ταύτην. Τοιαῦτα ἱδρύματα εἶναι :

α) Αἱ ἱερατικαὶ σχολαί : ἡ Ἀθωνιάς, ἡ Πατμιάς, ἡ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης.

β) Αἱ θεολογικαὶ σχολαί : τῆς Χάλκης, ἡ ὁποία ἔπαυσε λειτουργοῦσα τὸ 1971, τοῦ ἁγίου Σεργίου, τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου Βοστώνης, καὶ μέχρι τινός τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

γ) Τὰ κέντρα : τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον εἰς Σαμπεζύ, Γενεύης, τῶν Πατερικῶν Μελετῶν εἰς τὴν Μονὴν Βλατάδων, καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης.

δ) Αἱ βιβλιοθήκαι, τὰ ἀρχεῖα, τὰ τυπογραφεῖα.

ε) Αἱ συγκεντρώσεις.

ς) Ἡ πατριαρχικὴ αὐλή, αἱ ἀρχιερατικαὶ καθέδραι καὶ αἱ ἱεραὶ μοναί.

2) Τὸ ἀνθρώπινον ὕλικόν : Οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ προαναφερθέντα ἱδρύματα, τὰ στελέχη των, συνιστοῦν τοὺς φορεῖς ἢ ἐνσαρκωτὰς τῆς θεολογίας, ἦτοι τὸ ἀνθρώπινον ὕλικόν ἢ δυναμικόν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, τῶν μοναχῶν, τῶν λαϊκῶν. Εἶναι ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Συνιστοῦν ἓνα ἀριθμὸν ὑπολογίσιμον. Ἡ μὴ λειτουργία τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ ἡ ἀφάνταστος μείωσις τῶν πιστῶν τῆς Πόλεως συνιστοῦν ἓν πρόβλημα διὰ τὸ μέλλον τοῦ Πατριαρχείου. Ἐκτός τῆς ἕδρας τοῦ Φαναρίου ἐμφανίζεται μία συνεχὴς κίνησις, διοργανώσεις καὶ ἀνάπτυξις τῶν προαναφερθέντων ἱδρυμάτων, μέ τὴν ἀνάλογον ἐπένδρωσίν των. Ἀνά πᾶσαν στιγμὴν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δύναται νὰ στηρίζηται καὶ στηρίζεται, ὑπὸ ἔποψιν θεολογικὴν, εἰς τοὺς ἐργαζομένους εἰς αὐτὰ. Μὲ συνέπειαν καὶ ὑπευθυνότητα ἐπιτελεῖται τακτικῶς ἡ θεολογικὴ καὶ λοιπὴ ἐπικοινωνία μεταξὺ τοῦ κέντρον καὶ τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἐμπροσώπων αὐτοῦ.

3) Ἡ θεολογικὴ Προσφορὰ : Αὕτη γίνεται κατὰ δύο τρόπους. Διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ λόγου. Ὁ προφορικὸς λόγος χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, εἰς τὰς συνοδικὰς ἐπιτροπὰς καὶ τὰ γραφεῖα τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς, κατὰ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ,

ὅπως καί εἰς τό ἔξωτερικόν. Ὁ γραπτός λόγος, εἴτε διά χειρός, ὅτε ἔχομεν τά χειρόγραφα καί τούς κώδικας, εἴτε δι' ἄλλων μέσων τῆς συγχρόνου τεχνολογίας, καί αὐτός χρησιμοποιεῖται συνεχῶς. Εἶδη αὐτοῦ εἶναι τά πάσης φύσεως ἔγγραφα, τά ἄρθρα, τά βιβλία, αἱ βιβλιοκρισίαι κ.λπ. Τά δύο περιοδικά τοῦ κέντρου ὑπῆρξαν ἡ "Ὁρθοδοξία" (1926-1963) καί ὁ "Ἀπόστολος Ἀνδρέας" (1951-1964), τά ὁποῖα ἔπαυσαν νά ἐκδίδωνται.

4) Τά Χαρακτηριστικά τῆς Θεολογίας εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον :

α) Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον κέντηται ἐν ἦθος θεολογικόν, τό ὁποῖον πηγάζει καί προέρχεται ἐκ δύο κατευθύνσεων, ἄνωθεν ἐκ τοῦ Φαναρίου, εἴτε καί ἐκ τῶν κάτω, δηλαδή τῶν βοηθητικῶν ἰδρυμάτων καί προσώπων.

β) Ἡ θεολογία αὕτη λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τάς ἐκασταχοῦ ὑφισταμένας σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας.

γ) Ἡ διάρθρωσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὡς Πατριαρχείου καί ὡς πρωτοθρόνου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπηρεάζει τήν θεολογίαν του.

δ) Ἡ θεολογία αὕτη ἔχει ξεπεράσει τήν περίοδον τῶν ἔξωθεν ἐπιδράσεων καί ἔχει σαφῆ τήν ὀρθόδοξον αὐτοσυνειδησίαν καί τά ἐπιστημονικά της γνωρίσματα.

ε) Γνώρισμά της εἶναι ἡ προσκόλλησις πρὸς τήν Παράδοσιν καί τούς Πατέρας, ὑπό μορφήν δυναμικήν (Νεοπατερισμός, Νεοπαλαμισμός).

ς) Ἡ θεολογία τῆς συνοδικότητος.

ζ) Ἡ ἔκφρασις τῆς παραδοσιακῆς ὀρθοδόξου θεολογίας ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους καί ἄλλων μοναστικῶν κέντρων.

η) Ἡ θεολογία τοῦ ὀρθοδόξου εἰρητισμοῦ.

θ) Ἡ θεολογία αὕτη λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τά συμβαίνοντα εἰς τόν χριστιανικόν κόσμον θεολογικῶς.

ι) Ἡ θεολογία αὕτη παρακολουθεῖ τάς νέας ἰδέας, τά νέα συστήματα, τάς ἰδεολογικάς καί θρησκευτολογικάς τάσεις καί τάς τεχνολογικάς ἐξελίξεις.

Ὁ Ἐπίλογος τῆς διαλέξεως ἀρχίζει μέ μίαν προσωπικήν ὁμολογίαν τοῦ καθηγητοῦ κ. Σταυρίδου :

"Διά τόν ὁμιλοῦντα, τό σημερινόν ἐγχείρημα ὑπῆρξε μία προσφορά προσωπική ἐπί ἐνός θέματος, πρὸς τό ὁποῖον προσωπικά συνδέεται καθ' ὅλα τά ἔτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί ἀκαδημαϊκῆς του σταδιοδρομίας. Ὡς ἐκ τούτου ἐκ πρώτης ὄψεως θά πρέπει νά ἐκληφθῆ ὡς ἔργον εὐκόλον. Τοῦτο ὁμως ἔχει τάς δυσκολίας του. Διότι ὁ συνδεόμενος προσωπικά μέ ἐν θέμα ἔχει συνήθως τήν τάσιν νά τό ὠραιοποιῆ, νά βλέπῃ μόνον τάς φωτεινάς του ὀψεις καί νά ἀγνοῆ θεληματικά ἢ ἄθελα τάς κρίσεις, τάς παρατηρήσεις καί τάς κατηγορίας".

Καί ἀκολουθοῦν αἱ κατά καιρούς γενόμεναι κριτικά παρατηρήσεις ἐπί τῆς θεολογίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου :

"Ὅτι τό Πατριαρχεῖον ἐνύοτε εἰς θέματα θεολογικά προχωρεῖ πέραν τοῦ δέοντος καί ἀκολουθεῖ θεολογίαν προσωποπαγή. Ὅτι πάντοτε τό Πατριαρχεῖον δέν ἐφαρμόζει ἢ δέν εἶναι εἰς θέσιν νά πραγματοποιῆ τά ἐκ τῶν πρεσβείων τιμῆς ἀπορρέοντα δικαιώματα καί καθήκοντα τῆς διακονίας του. Ἄλλοτε ὅτι βιάζεται ἢ καί ὅτι σπεύδει βραδέως. Κάποτε, ὅτι δέν γίνεταί ὅπως θά ἔπρεπεν ἡ μετὰ ξύ κέντρου καί τοῦ ἐξωτερικοῦ θεολογική ἐπικοινωνία. Ὅτι τό Πατριαρχεῖον δέν ἐκφράζεται ἢ ἀργεῖ νά λάβῃ θέσιν ἐπί φλεγόντων συγχρόνων θεμάτων πρακτικῆς ὑφῆς. Ὅτι πολλάς φορές παρεξηγεῖται ἡ ὑπαρξιακή σιωπή του. Αἱ ἐπί τούτων ἀπαντήσεις θά ἠδύναντο νά ἐξαχθοῦν ἐκ τῶν ἐκτιθεμένων εἰς τά προηγούμενα".

Προτείνεται, ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἔκδοσις μιᾶς πατριαρχικῆς καί συνοδικῆς ἐγκυκλίου ὡς καί ἡ σύγκλησις ἐνός συνεδρίου ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διά τήν ἐξέτασιν τοῦ ὅλου φάσματος τῆς θεολογίας εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Προτείνεται, ἐπίσης, ἡ σύγκλησις καί ἄλλων συνεδρίων διά τήν ἀξιολόγησιν τῶν θεολογικῶν διαλόγων μέ τήν συμμετοχήν καί τῶν ἐκπροσώπων τῶν πατριαρχικῶν κέντρων καί τοῦ μοναστικοῦ κόσμου.

Τέλος, εἰς τόν τομέα τῶν ἐκδόσεων, ἐπισημαίνεται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως τῶν πατριαρχικῶν ἐγγράφων τοῦ παρελθόντος, ἀλλά καί τοῦ Κ' αἰῶνος, ὡς καί συναφῶν μελετῶν περί τῆς θεολογίας εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, εἴτε φύσεως συνολικῆς εἴτε ἐπί τῶν ἐπί μέρους θεμάτων. Κατακλείων, ὁ ὁμιλητής ὑπεγράμμισεν ἰδιαιτέρως ὅτι :

"Καλούμεθα ὅλοι οἱ δυνάμενοι ὅπως συμβάλωμεν ἀπό πλευρᾶς θεολογικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καί ἀκαδημαϊκῆς εἰς τόν ἐμπλουτισμόν τῆς περί τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον βιβλιογραφίας, ἰδίως κατά τούς τελευταίους πέντε καί τόν Κ' αἰῶνα".

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 491.- APOSTOLOU A. : Grieks-orthodoxe christenen in Nederland. Het Christelijk Oosten 32(1980), 2, 99-108.
- 492.- ARRANZ Miguel : N.D. Uspensky - The office of the all-night vigil in the Greek and the Russian Church (Part II). St Vladimir's Theological Quarterly 24(1980), 3, 169-196.
- 493.- BARACH-SRDANOVITCH Olga, Dr : Archimandrite Stephan Yovanovich of Tronocha. Teolochki Pogledi (Beograd) 1980, No 4, 237-250 (in serbian with summary in english).
- 494.- ΒΕΛΛΑ Βασιλείου : Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία. Ἐπιμέλεια Μητρ. Κίτρου Βαρνάβα Δ. Τζωρτζιάτου. Ἀθήναι, Ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 1980, 278 σ.
- 495.- ΜΠΟΝΗ Κωνσταντίνου : Ἡ Μουσικὴ. Ἐκκλησία 57(1980), 22, 433-436.
- 496.- ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ (ΤΙΜΙΑΔΟΥ), Μητροπολίτου Σηλυβρίας : Ἐκθεσις περὶ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν. Ἐκκλησία 57(1980), 22, 439-440.
- 497.- ΚΑΡΜΙΡΗ Ἰωάννου : Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ αὐτῆς. Ἐκκλησία 57(1980), 22, 436-438.
- 498.- MEYENDORFF John : Ecclesiastical regionalism - structures of communion or cover for separatism ? St Vladimir's Theological Quarterly 24(1980), 3, 155-168.
- 499.- ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ Ἰωάννου : Ἡ Ἐκκλησία τῶν Προφητῶν. Τὸ προφητικὸν χάρισμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν πρώτων αἰώνων. Ἀθήναι, 1979, 454 σ.
- 500.- PERI Vittorio : Nell' isola chiamata Patmos - per la parola di Dio e per confessare Gesù. Oriente Cristiano 20(1980), 3, 2-8.
- 501.- PETRONYEVITCH Liubica : Early Christian and Byzantine influences upon the Music of the Western Church. Teolochki Pogledi (Beograd) 1980, No 4, 251-291 (in serbian with summary in english).
- 502.- PROTIC Dragan : Historicity of our Lord Jesus Christ. Teolochki Pogledi (Beograd) 1980, No 4, 201-228 (in serbian with summary in english).
- 503.- PUZOVIC Predrag, Rev. : St Sava of Serbia and the sources of His Saintliness. Teolochki Pogledi (Beograd) 1980, No 5, 229-236 (in serbian with summary in english).

- 504.- STANILOAE Dimitry, Rev. Prof. : Jesus Christ - The eternal High-priest. Teolochki Pogledi (Beograd) 1980, No 4, 185-200 (in serbian with summary in english).
- 505.- ΣΑΒΡΑΜΗ Δημοσθένους : Ἡ "κεφαλή" καί τό "κέντρον" τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐκκλησία 57(1980), 22, σ. 440.
- 506.- ΣΤΑΘΗ Γρηγ. : Μορφολογία καί ἔκφραση τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἀθῆναι, Ἔκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμῖνος, 1980, 62 σ.
- 507.- Πρῶτον κατηχητικόν Συμπόσιον Ἀρχιεπισκοπῆς Βελιγραδίου. 7-9 Φεβρουαρίου 1980. "Ἡ ἔνορῖα ὡς ζῶσα λατρευτική κοινότης". Εἰσηγήσεις-Συζητήσεις. Teolochki Pogledi (Beograd) 1980, Ἄριθμ. 3 (σερβιστί).
- 508.- Εἰσηγήσεις τοῦ 10ου Διεθνοῦς Συνεδρίου Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας. Θεσσαλονίκη, 28 Σεπτεμβρίου - 4 Ὀκτωβρίου 1980. Θεσσαλονίκη, Ἔκδοσις Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, 1980, 570 σ.
- 509.- Les lectures divergentes de l'Écriture Sainte. Concilium 1980, No 158.
- 510.- L'obéissance chrétienne. Concilium 1980, No 159.